

สภาพการใช้ที่ดินและประชากร ของกรุงเทพมหานคร
(ฝั่งธนบุรี)

1. สภาพทั่วไป

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศ ซึ่งรวมเอาจังหวัดพระนครและธนบุรีเข้าด้วยกันหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองหลายครั้งนับตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 24 และ 25 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2514 ซึ่งได้รวมเอาเทศบาลนครกรุงเทพและเทศบาลธนบุรีเข้าด้วยกัน เป็นเทศบาลนครหลวง และรวมทั้งของจังหวัดทั้ง 2 เป็นจังหวัดเดียวและเรียกชื่อใหม่ว่า "นครหลวงกรุงเทพธนบุรี" และต่อมาก็ได้มีประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ได้รวมเอากิจการของนครหลวงกรุงเทพธนบุรี คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครหลวงกรุงเทพธนบุรี เทศบาลนครหลวง และสุขาภิบาลต่าง ๆ ในเขตนครหลวงกรุงเทพธนบุรีเข้าด้วยกัน แล้วจัดตั้งเป็นกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีผลบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบันนี้

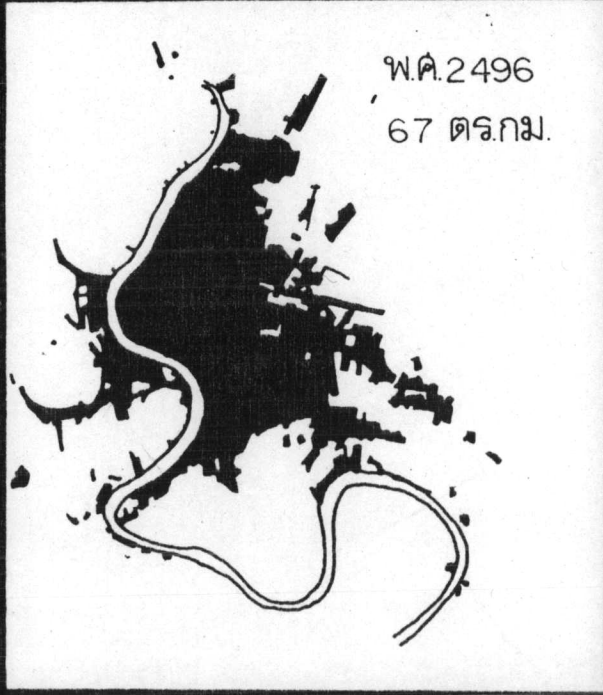
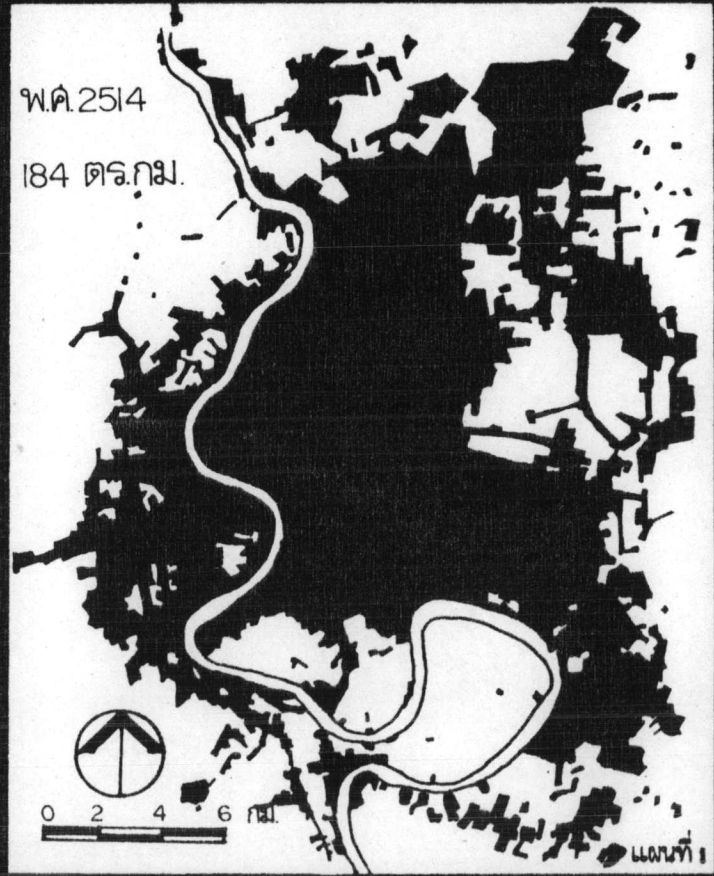
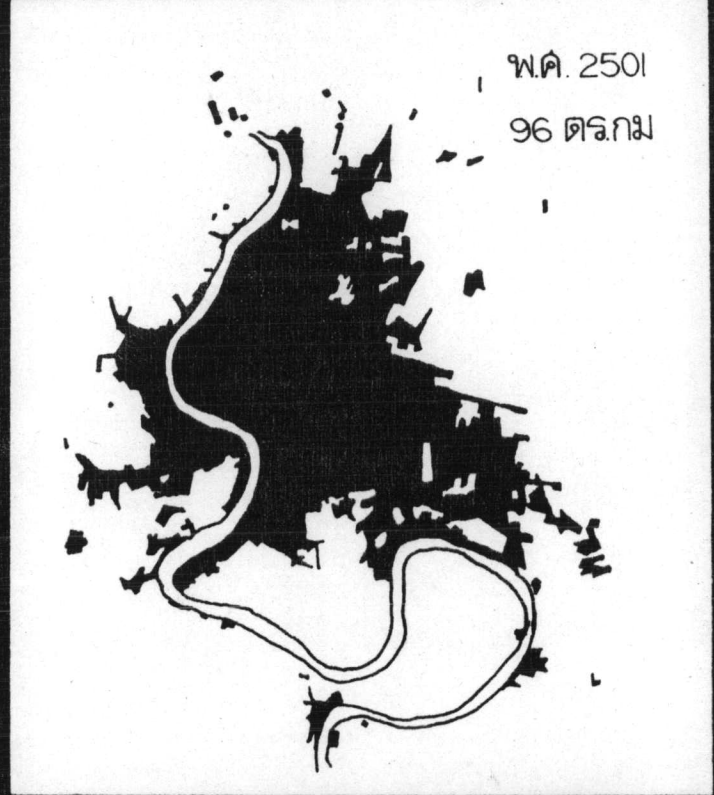
ดังนั้นจะเห็นได้ว่า จากการที่มีการปรับปรุงรูปแบบของการปกครองในแต่ละครั้งนั้นก็เพื่อเป็นการรองรับปัญหาอันเนื่องจากการขยายตัวทางด้านกายภาพ ประชากร และเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของกรุงเทพมหานครนั่นเอง ซึ่งจะเห็นได้จากการขยายตัวของพื้นที่ก่อสร้าง (Built-Up Area) ได้ตั้งฉากแผนที 1 และ 2 ซึ่งเมื่อพิจารณาลงไปในระยะเหี้ยมพบว่าหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา การขยายตัวของกรุงเทพฯ โดยเฉพาะหลังปี พ.ศ. 2501-2514 มีการก่อสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างเพิ่มขึ้นมากมาย ตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินออกมาในรูปแบบต่าง ๆ จนถึงปัจจุบันนี้กรุงเทพฯ มีพื้นที่ทั้งสิ้น 1,568.737 ตร.กม. ซึ่งในที่นี้จะแยกพิจารณา เฉพาะฝั่งธนบุรี ซึ่งมีพื้นที่เพียง 450.119 ตร.กม. หรือคิดเป็น 28.69% ของพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยเขตการปกครอง 9 เขต และมีแขวงรวมกันทั้งสิ้น 51 แขวง

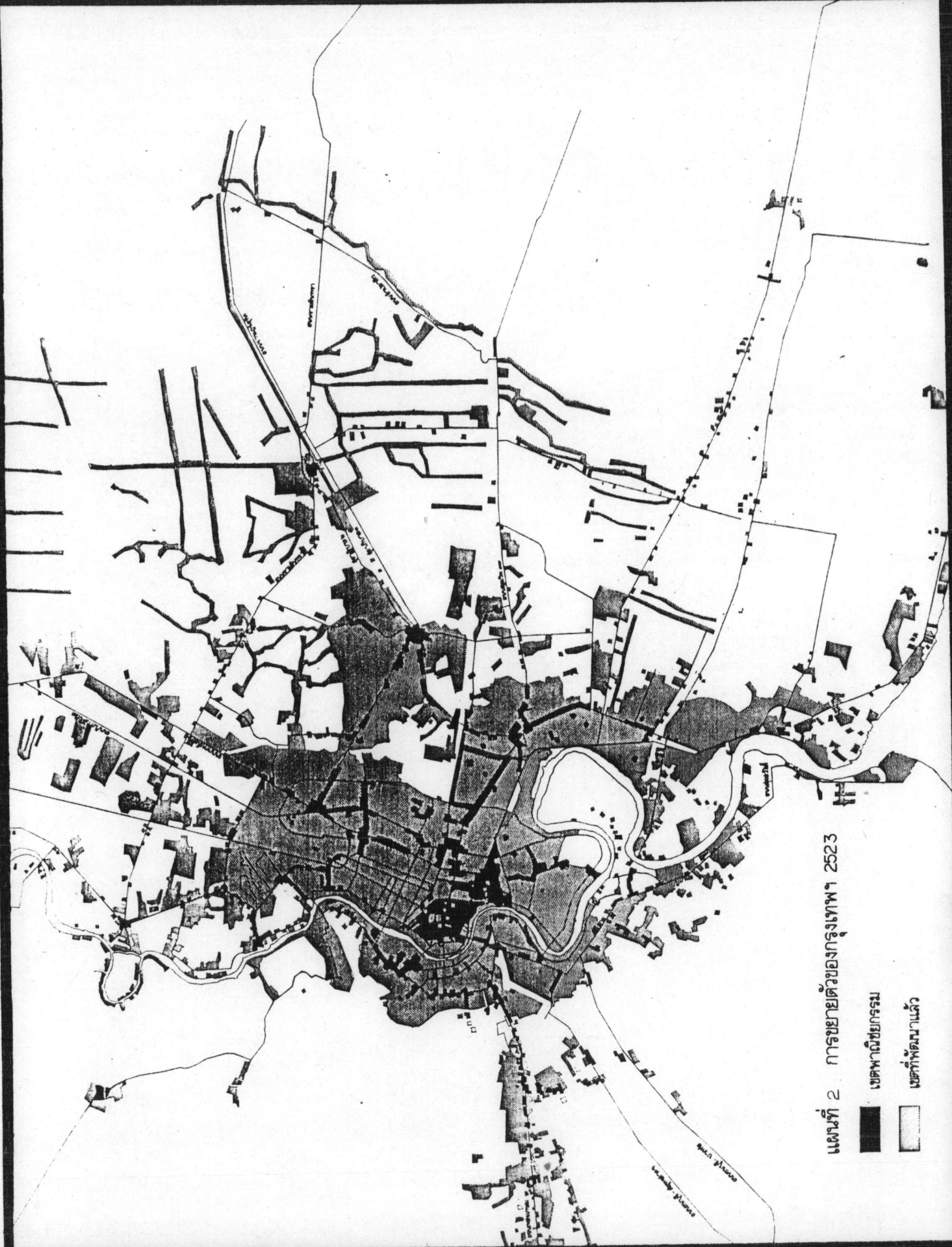
2. การแบ่งเขตการปกครอง (ดูแผนที่ 3 และ 4 ประกอบ)

1. เขตธนบุรี ประกอบด้วย แขวงวัดกัลยาณ์ ภิรมย์บุรี บางยี่เรือ บุคคโล และตลาดพลู รวม 5 แขวง
2. เขตคลองสาน ประกอบด้วย แขวงส้มเต็จเจ้าพระยา คลองสาน บางลำพูล่างและ คลองตันไทร รวม 4 แขวง
3. เขตบางกอกน้อย ประกอบด้วย แขวงศิริราช บ้านข้างหล่อ บางขุนนนท์ บางขุนศรี บางยี่ขัน บางพลัด บางบัวรุ และบางอ้อ รวม 8 แขวง
4. เขตบางกอกใหญ่ ประกอบด้วย แขวงวัดอรุณและท่าพระ รวม 2 แขวง
5. เขตภาษีเจริญ ประกอบด้วย แขวงบางหว้า บางด้วน บางแค บางแคเหนือ บางจาก บางแวก บางไผ่ คลองขวาง ปากคลองภาษีเจริญ และคูหาสวรรค์ รวม 10 แขวง
6. เขตบางขุนเทียน ประกอบด้วย แขวงจอมทอง บางขุนเทียน บางบอน ท่าข้าม แล่เม็ดำ บางมดและบางอ้อ รวม 7 แขวง
7. เขตตลิ่งชัน ประกอบด้วย แขวงคลองชักพระ ตลิ่งชัน ฉิมพลี บางพรหม บางระมาด ทวีวัฒนา บางเขือกหนึ่ง และศาลารธรรมส์พันธ์ รวม 8 แขวง
8. เขตราชบุรีรณะ ประกอบด้วย แขวงราชบุรีรณะ บางปะกอก บางมด และทุ่งครุ รวม 4 แขวง
9. เขตหนองแขม ประกอบด้วย แขวงหลักสี่อง หนองแขม และหนองค้ำงพลู รวม 3 แขวง

การขยายตัวของ BUILT-UP AREA ในเขตกรุงเทพมหานคร (พ.ศ.2443-2514)

ที่มา: LARRY STERNOTEIN, THAILAND, THE ENVIRONMENT OF MODERNIZATION (SYDNEY McGRAW-HILL BOOK COMPANY 1976) P108

แผนที่ 2 การขยายตัวของกรุงเทพฯ 2523

- เขตพาณิชย์กรรม
- ▣ เขตที่พัฒนาแล้ว

3. อาณาเขตติดต่อ (ดูแผนที่ 3 ประกอบ)

ทิศเหนือจด อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

ทิศตะวันออกจด แม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งพระนคร

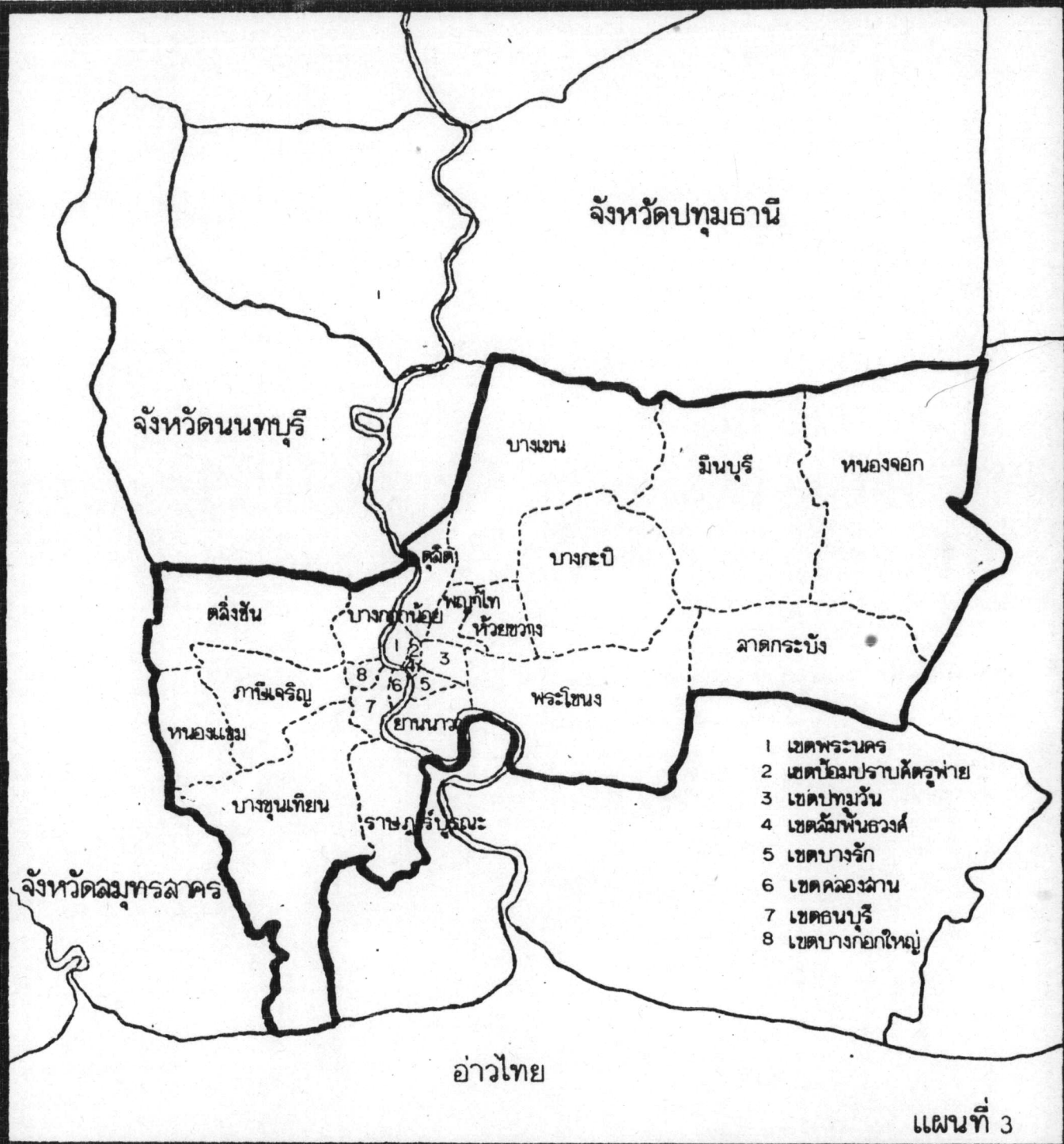
ทิศตะวันตกจด อำเภอนครไชยศรี จังหวัดนครปฐม

ทิศใต้จด อ่าวไทย และอำเภอบางพลี อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

เขตบางขุนเทียน เป็นเขตที่มีพื้นที่มากที่สุด คือ 181.156 ตร.กม. รองลงมาได้แก่เขต ตลิ่งชัน และภาษีเจริญ ซึ่งมีพื้นที่ 79.698 และ 53.947 ตร.กม. ตามลำดับ ส่วนเขตที่เล็กที่สุด ได้แก่ เขตคลองสาน ซึ่งมีพื้นที่ 6.051 ตร.กม. นอกจากนี้ยังมีเขตบางกอกใหญ่และธนบุรี ซึ่งมีพื้นที่ไม่ถึง 10 ตร.กม. คือมีพื้นที่เพียง 6.180 และ 3.626 ตร.กม. ตามลำดับ

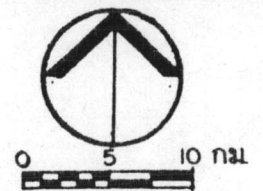
4. ลักษณะการใช้ที่ดิน

ฝั่งธนบุรีนั้นแม้ว่าจะมีการแยกการปกครองหรือรวมกันก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ทั้งสอง ก็ยังมีความใกล้ชิดกันอยู่อย่างปกติ ประชากรจากฝั่งธนบุรีต้องเดินทางไปประกอบอาชีพ, ติดต่อราชการ ธุรกิจ และเพื่อการศึกษายังฝั่งพระนครอยู่ตลอดเวลา และสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ดำเนินมาจากอดีตจนถึง ปัจจุบัน ลักษณะเช่นนี้กล่าวได้ว่า ฝั่งพระนครนั้นเป็นศูนย์รวมของความเจริญในด้านต่าง ๆ สูงกว่า ฝั่งธนบุรีอย่างเห็นได้ชัด และสะท้อนให้เห็นถึงการใช้ที่ดินที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในฝั่งพระนคร ในขณะที่ฝั่งธนบุรีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ ซึ่งจากข้อมูลของสำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย สามารถสรุปได้ดังนี้

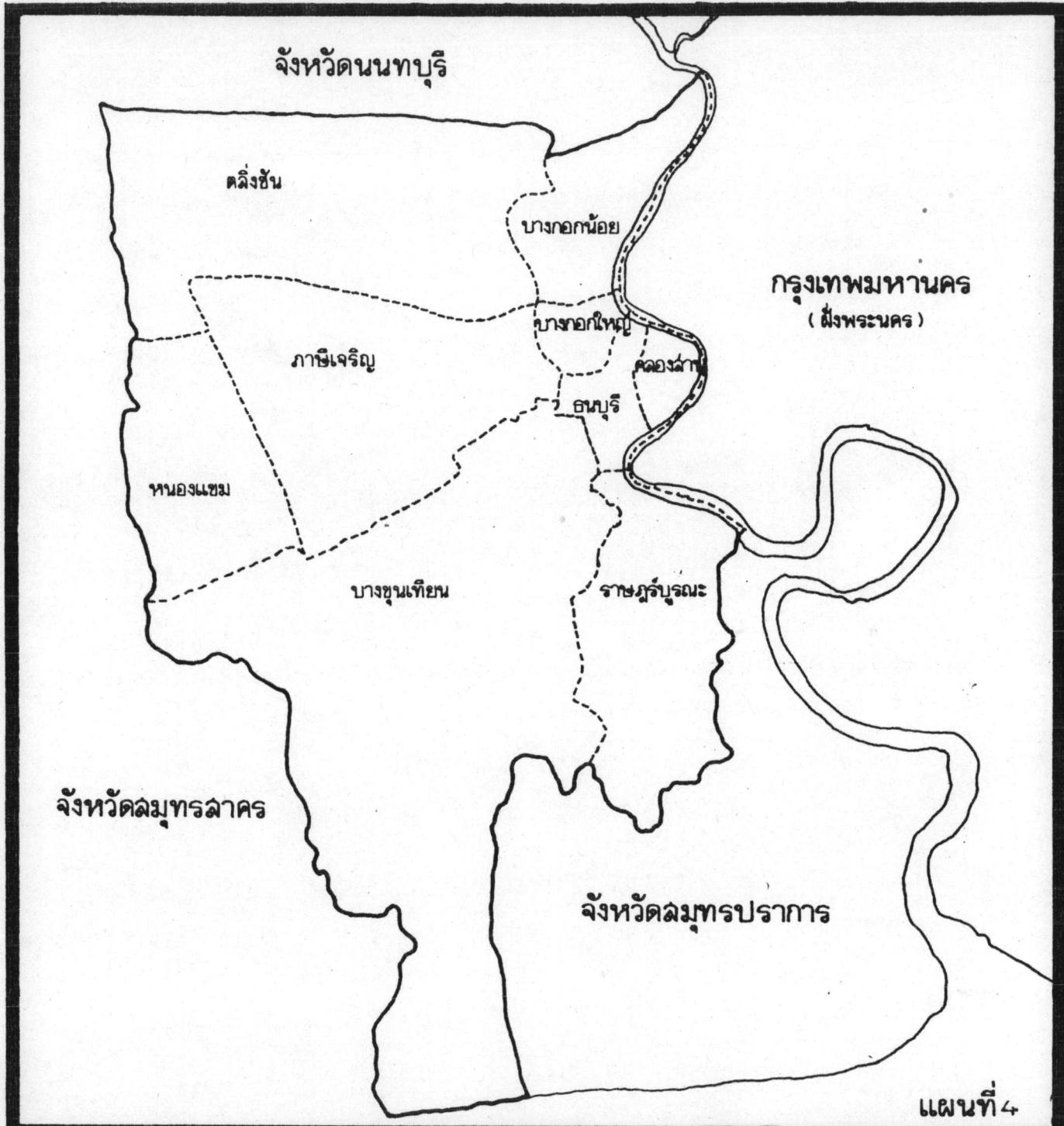
แผนที่ 3

แสดงที่ตั้งของกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงโดยรอบ

- กรุงเทพมหานคร
- จังหวัด
- เขต
- แม่น้ำ

ที่มา กองผังเมือง กรุงเทพมหานคร

แผนที่ 4

แสดง การปกครองระดับเขตของกรุงเทพมหานคร (ฝั่งธนบุรี)

ที่มา กองผังเมือง กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 การใช้จ่ายที่ดินผังธนบุรี พ.ศ.2522

ลำดับ	ประเภทการใช้จ่ายที่ดิน	พื้นที่(ไร่)	ร้อยละ
1	คลังสินค้า	598.82	0.21
2	สถานที่ราชการ	1,446.24	0.52
3	บ้านพักอาศัย	25,940.60	9.22
4	บ้านรวมกันหนาแน่น	7,711.33	2.74
5	ร้านค้าทั่วไป	3,686.86	1.31
6	สาธารณูปโภค	292.10	0.10
7	ศาลากลาง	1,374.66	0.49
8	โรงงานอุตสาหกรรม	3,524.79	1.25
9	เลี้ยงสัตว์	136.52	0.05
10	สวนสาธารณะ	127.19	0.05
11	สี่ล้อ	359.38	0.13
12	สถานศึกษา	1,355.92	0.48
13	ทุ่งนา ส่วนผัก	234,675.38	83.45
รวม	ผังธนบุรี	281,229.79	100.00

ที่มา : กองผังเมืองรวม สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ 2.1 การโยกดินแต่ละประเภทในแต่ละเขตของผังรอบปี พ.ศ.2522

ไร่

การโยกดิน เขต	คลังสินค้า	สถานที่ ราชการ	บ้านพักอาศัย	บ้านรวม หนาแน่น	ร้านค้าทั่วไป	ประปา, ไฟฟ้า โทรศัพท์	ศาลากลาง	สถานศึกษา	โรงงาน อุตสาหกรรม	เลี้ยงสัตว์	สวนสาธารณะ	คลัง	ที่ว่าง, ชุมน สวน
1. ระบาย	118.75	148.44	300.01	2,812.53	525.01	-	264.56	150.50	92.19	7.81	-	-	971.45
ย่อยละ	19.83	10.26	1.15	36.47	14.24	-	19.24	11.09	2.64	5.72	-	-	0.41
2. คลองลำน้ำ	71.87	18.13	-	2,101.57	423.44	-	142.49	73.45	128.73	-	-	-	792.20
ย่อยละ	12.00	5.40	-	27.26	11.49	-	8.18	5.42	3.65	-	-	-	0.34
3. บางกอกน้อย	5.65	444.64	6,842.44	531.60	771.96	229.60	286.98	163.95	62.85	-	-	-	5,225.33
ย่อยละ	0.95	30.74	26.38	6.89	20.94	78.60	20.88	12.09	1.75	-	-	-	2.83
4. บางกอกใหญ่	-	90.63	703.13	2,265.63	382.81	-	191.88	117.19	93.75	-	-	-	17.48
ย่อยละ	-	6.27	2.71	29.38	10.38	-	13.96	8.64	2.66	-	-	-	0.01
5. บางเขน	79.11	42.19	6,468.80	-	482.83	-	189.07	226.58	885.95	10.94	1.56	-	25,327.34
ย่อยละ	13.21	2.92	24.94	-	13.10	-	13.75	16.71	25.13	8.01	1.22	-	10.79
6. บางขุนเทียน	15.63	612.51	2,753.14	-	350.02	-	121.89	157.81	548.80	39.63	-	359.38	108,263.69
ย่อยละ	2.61	42.35	10.61	-	9.49	-	8.87	11.63	15.56	29.03	-	100.00	46.13
7. คลองเตย	-	3.13	513.69	-	14.06	-	79.67	11.74	15.63	-	-	-	49,173.33
ย่อยละ	-	0.22	1.98	-	0.38	-	5.80	0.87	0.44	-	-	-	20.95
8. ราชบุรี	304.69	-	3,812.51	-	609.38	39.06	93.75	345.31	1,079.69	-	125.0	-	20,386.86
ย่อยละ	50.88	-	14.70	-	16.53	13.37	6.82	25.47	30.63	-	98.28	-	8.69
9. ท้องสนาม	3.12	26.57	4,526.88	-	127.35	23.44	34.37	109.39	617.20	78.14	0.63	-	24,517.70
ย่อยละ	0.52	1.84	17.53	-	3.45	8.03	2.50	8.08	17.51	57.24	0.50	-	10.45
รวม													
ผังรอบปี	598.82	1,446.24	25,940.60	7,711.33	3,686.86	291.10	1,374.66	1,355.92	3,524.79	136.52	127.19	359.38	234,675.38
รวมย่อยละ	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

หมายเหตุ: ย่อยละของการโยกดินแต่ละประเภทในผังรอบปีได้จากการโยกเครื่องมือวัดแผนที่

ที่มา: กองผังเมืองรวม สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

จะเห็นได้ว่าผังธนบุรีนั้นมีพื้นที่รวมกัน 281,229.79 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่ยังมีการใช้ที่ดินในลักษณะเป็นที่ว่าง คือมีถึงร้อยละ 83.45 รองลงมาได้แก่ ที่พักอาศัย ซึ่งรวมทั้งบ้านที่รวมกันหนาแน่น ร้อยละ 11.96 ส่วนการใช้ที่ดินเพื่อการค้ามีน้อยเพียงร้อยละ 1.31 การอุตสาหกรรมและคลังสินค้า รวมกันร้อยละ 1.46 นอกจากนี้ยังมีสถานที่ราชการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นที่ดินของกองทัพเรือเพียงร้อยละ 0.52 ส่วนสถานศึกษาและศาสนสถานนั้นมีพื้นที่เกือบเท่ากันคือร้อยละ 0.48 และ 0.49 ตามลำดับ สำหรับพื้นที่ที่เหลือนั้นเป็นล้งร้อยละ 0.13 ที่เลี้ยงสัตว์ร้อยละ 0.05 ล่าธารณูปโภคและสาธารณูปการ อีกร้อยละ 0.10 และส่วนสาธารณะฮึกร้อยละ 0.05

อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาาระดับเขต พบว่าการใช้ที่ดินในเขตต่าง ๆ นั้นแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยเฉพาะเขตที่อยู่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา การใช้ที่ดินส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ของย่านธุรกิจการค้า หรือเป็นบ้านพักอาศัยรวมกันหนาแน่นมากกว่าการใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์อย่างอื่น ส่วนเขตที่อยู่รอบนอกออกไปยังเป็นที่ว่างเป็นส่วนใหญ่

จากตารางการใช้ที่ดินแต่ละประเภทในแต่ละเขต เมื่อพิจารณาถึงเปอร์เซ็นต์ของการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ในแต่ละเขตมาวิเคราะห์เพื่อหากลุ่มพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งแบ่งได้เป็น 5 บริเวณใหญ่ ๆ ได้ดังนี้คือ (ดูตารางที่ 2.1 ประกอบ)

4.1 เขตพาณิชย์กรรม

ในการพิจารณาล้วนนี้ใช้บริเวณร้านค้าทั่วไปและพื้นที่เป็นที่พักอาศัยหนาแน่นในลักษณะของตึกแถวซึ่งพบว่าเขตบางกอกน้อยและธนบุรี เป็นพื้นที่เพื่อการพาณิชย์กรรมถึงร้อยละ 20.94 และ 36.47 ตามลำดับ นอกจากนั้นในเขตที่มีพื้นที่ติดต่อกับเขตธนบุรี ซึ่งได้แก่ เขตคลองสาน บางกอกใหญ่ และราชบุรีรัธนะ มีพื้นที่เพื่อการพาณิชย์กรรมรวมกันถึงร้อยละ 73.58 ของพื้นที่เพื่อการพาณิชย์กรรมในผังธนบุรีทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณเขตชั้นในดังกล่าวเป็นเขตที่มีการเชื่อมต่อกับฝั่งพระนครโดยสะพาน โดยสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาที่สำคัญ 4 สะพาน ซึ่งได้แก่ สะพานพุทธ สะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า สะพานกรุงธน และสะพานกรุงเทพ ประกอบกับในเขตชั้นในนี้เป็นพื้นที่ที่มีความเจริญรุ่งเรืองสืบเนื่องมาจากอดีตส่วนหนึ่ง และเปรียบเสมือนเป็นท่าเรือในสมัยก่อน ซึ่งย่อมจะมีการติดต่อค้าขายกันแต่เดิม

4.2 เขตอุตสาหกรรม

การใช้พื้นที่เพื่อการอุตสาหกรรมในฝั่งธนบุรียังไม่เด่นชัดเท่าใดนัก เมื่อพิจารณาการใช้ที่ดินในการอุตสาหกรรมทั้งหมดเห็นได้ว่าร้อยละ 30.63 อยู่ในเขตราษฎร์บูรณะ รองลงไปได้แก่ เขตภาษีเจริญ ท้องแถม และบางขุนเทียน คือมีร้อยละ 25.13, 17.51 และ 15.56 ตามลำดับ เมื่อรวมทั้ง 4 เขตเข้าด้วยกันพบว่าพื้นที่รวมกันร้อยละ 88.83 พื้นที่ของเขตดังกล่าวข้างต้น เป็นเขตที่อยู่ต่อเนื่องออกมาจากเขตชั้นในที่เป็นเขตที่เป็นพาณิชยกรรม อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็ก มีคนงานไม่มากนัก ส่วนที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 10 นั้นกระจายอยู่ในเขตตลิ่งชันอีกเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และถ้าพิจารณาในส่วนที่เป็นคลังสินค้า พบว่ามากกว่าร้อยละ 50 อยู่ในเขตราษฎร์บูรณะ นอกจากนั้นก็มีอยู่ในธนบุรี และภาษีเจริญร้อยละ 19.83 และ 13.21 ตามลำดับ

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการใช้ที่ดินในการอุตสาหกรรมมีพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณเขตที่เป็นบริเวณที่เชื่อมต่อระหว่างเขตพาณิชยกรรมกับเขตนอกสุดของพื้นที่ของฝั่งธนบุรี ซึ่งยังเป็นที่ย่าง พื้นที่ในส่วนนี้ เป็นพื้นที่ที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

4.3 ย่านพักอาศัย

การใช้ที่ดินเพื่อเป็นย่านพักอาศัยมีกระจายอยู่ในทุกเขต แต่ถ้าพิจารณาจากการใช้ที่ดินส่วนใหญ่พบว่ามากกว่าร้อยละ 50 อยู่ในเขตบางกอกน้อยและบางขุนเทียน นอกจากนั้นยังมีการกระจายอยู่ตามเขตต่าง ๆ และถ้าพิจารณาต่อไปในส่วนที่เป็นที่พักอาศัยหนาแน่นพบว่ามากกว่าร้อยละ 90 อยู่ในเขตชั้นใน ซึ่งได้แก่ เขตธนบุรี บางกอกใหญ่ และคลองสาน ตามลำดับ ส่วนที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 6 จะอยู่ในเขตบางกอกน้อยเท่านั้น

ดังนั้นในส่วนที่เป็นการใช้พื้นที่เพื่อเป็นที่พักอาศัยนี้พบว่า ในเขตชั้นในของพื้นที่เป็นที่พักอาศัยแบบหนาแน่น และในส่วนรอบนอกออกไปจะเป็นที่พักอาศัยแบบบ้านพักอาศัย ทั้งนี้อาจเนื่องจากบริเวณที่ดินในเขตชั้นใน ซึ่งจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นพบว่า การใช้ที่ดินมากกว่าร้อยละ 70 เป็นการใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชยกรรม ราคาที่ดินจึงค่อนข้างสูง ประกอบกับพื้นที่ที่เป็นที่ย่างมีเหลือน้อย สภาพอาคารที่มีความหนาแน่น ขาดลุ่สลักษณะที่ดี พบว่าในเขตธนบุรี คลองสาน และบางกอกใหญ่นั้นมีที่ย่างเหลือน้อยไม่เกินร้อยละ 1 ของการใช้ที่ดินประเภทนี้ของฝั่งธนบุรีทั้งหมด

4.4 พื้นที่ว่าง

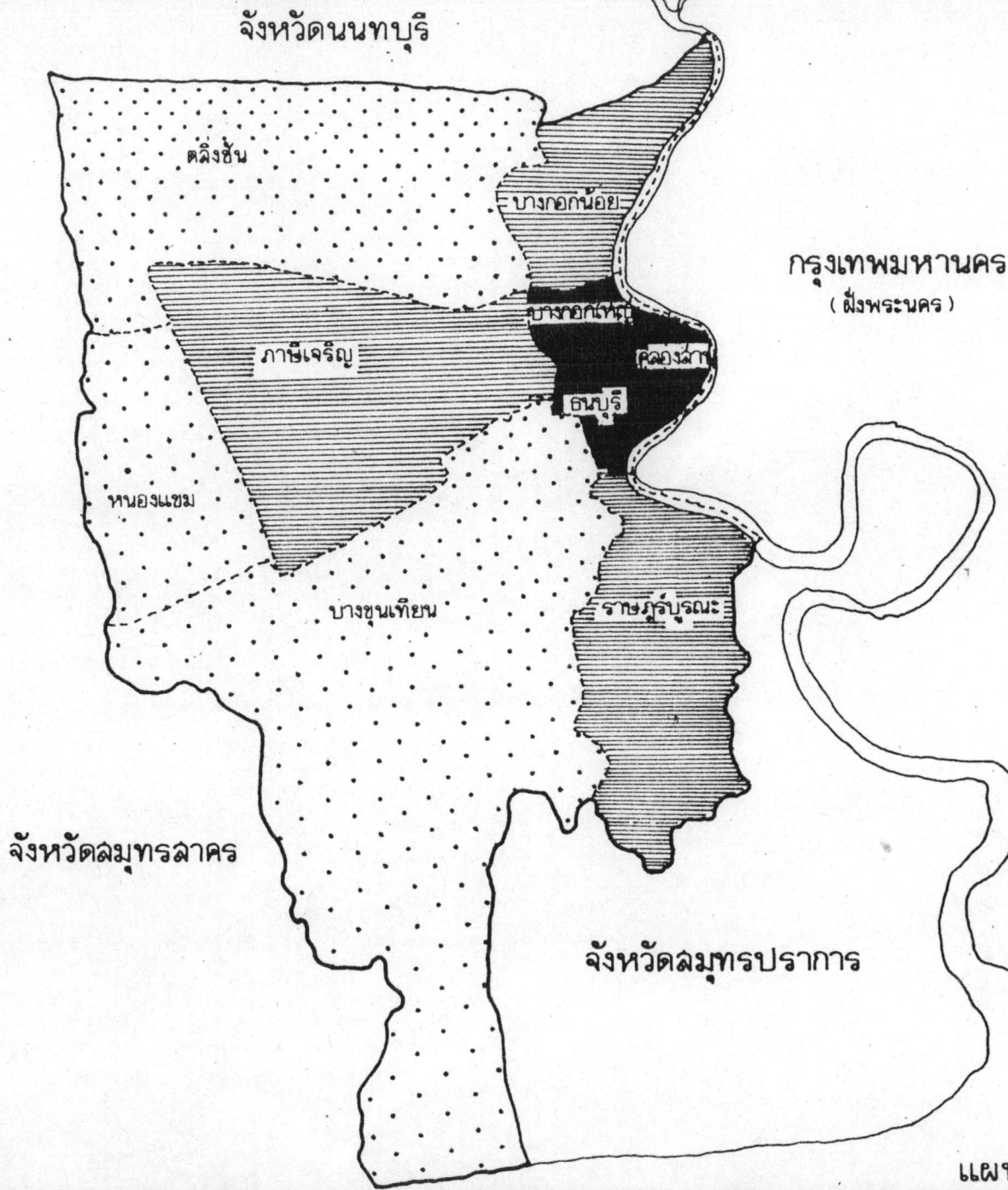
ที่ว่างในผังธนบุรีนั้นมีพื้นที่ประมาณร้อยละ 80 ของพื้นที่ทั้งหมด และเมื่อพิจารณาในแต่ละเขตเห็นได้ว่า เขตบางขุนเทียน มีพื้นที่เป็นที่ว่างถึงร้อยละ 46.13 ของที่ว่างทั้งหมดในผังธนบุรี ส่วนเขตที่มีที่ว่างรองลงมาได้แก่ เขตตลิ่งชัน ภาษีเจริญ และหนองแขม ซึ่งมีร้อยละ 20.95, 10.79 และ 10.45 ตามลำดับ และเมื่อนำเปอร์เซ็นต์ของที่ว่างในพื้นที่ชั้นนอกของผังธนบุรีมารวมกันถึงมากกว่าร้อยละ 85 ส่วนที่เหลืออีกประมาณไม่ถึงร้อยละ 15 นั้นกระจายอยู่ในเขตชั้นในของผังธนบุรี ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพื้นที่ที่เป็นที่ว่างนี้อยู่ถัดออกไปจากพื้นที่ที่เป็นย่านอุตสาหกรรม

4.5 พื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินแบบอื่น ๆ

ในการใช้ที่ดินประเภทนี้ ซึ่งได้แก่ พื้นที่ของสถานที่ราชการ สถานศึกษา และศาลากลาง-สถาน พื้นที่เหล่านี้กระจายอยู่โดยทั่วไป และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเขตต่าง ๆ พบว่า ส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตชั้นในมากกว่าที่จะกระจายอยู่รอบนอกและสำหรับพื้นที่ส่วนสาธารณะ ซึ่งได้แก่สวนธนบุรีรมย์ นั้นอยู่ในเขตราษฎร์บูรณะ และเป็นส่วนเพียงแห่งเดียวในผังธนบุรี

ดังนั้นอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การใช้ที่ดินของผังธนบุรีโดยส่วนรวมนั้น แบ่งเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ เขตชั้นในซึ่งประกอบด้วย เขตธนบุรี คลองสาน บางกอกใหญ่ และบางกอกน้อย เป็นเขตพาณิชย์กรรม ส่วนพื้นที่ที่ตัดออกมาเป็นพื้นที่เพื่อการอุตสาหกรรมซึ่งเป็นเขตเชื่อมต่อระหว่างเขตชั้นในซึ่งเป็นเขตพาณิชย์กรรมกับเขตนอกสุด ซึ่งเป็นที่ว่าง เขตชั้นกลางที่ว่าได้แก่ เขตราษฎร์บูรณะ ภาษีเจริญ และบางขุนเทียน (บางส่วน) ส่วนพื้นที่ในส่วนที่เหลือคือพื้นที่รอบนอกสุด ซึ่งได้แก่ เขตบางขุนเทียน ตลิ่งชัน ภาษีเจริญ และหนองแขม นั้นยังมีพื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นที่ว่าง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เมื่อพิจารณาถึงการใช้ที่ดินในแต่ละเขต พื้นที่ในผังธนบุรีสามารถจะกล่าวได้เป็น 2 บริเวณใหญ่ ๆ ได้คือ (ดูแผนที่ 5 ประกอบ)

แผนที่ 5

แสดง การแบ่งเขตชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร

- เขตชั้นใน
- เขตชั้นกลาง
- เขตชั้นนอก

ที่มา กองผังเมือง กรุงเทพมหานคร

2 1 0 2 กม.

- กรุงเทพมหานคร (ฝั่งธนบุรี)
- เขต
- แม่น้ำ

บริเวณเขตชั้นใน

เขตชั้นในในที่นี้ได้แก่ เขตธนบุรี คลองสานและบางกอกใหญ่ที่พบว่ามีร้อยละ 50 ของการใช้ที่ดินภายในเขตใช้เป็นที่พักอาศัยหนาแน่น ส่วนที่ว่างจะมีประมาณร้อยละ 10-15 โดยเฉลี่ย นอกจากนั้นพื้นที่ที่เหลือพบว่าเป็นพื้นที่สำหรับการค้า สถานศึกษา ศาลากลาง สถานีราชการและอื่น ๆ สำหรับเขตที่น่าสนใจได้แก่ เขตบางกอกน้อย ซึ่งมีพื้นที่ที่เป็นที่พักอาศัยเกือบร้อยละ 50 แต่ไม่ใช่ลักษณะของที่พักอาศัยแบบหนาแน่น ดังนั้นในเขตนี้จึงมีพื้นที่ที่เป็นที่ว่างอีกประมาณร้อยละ 40 ส่วนการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ มีการกระจายอยู่โดยทั่วไป จึงกล่าวได้ว่าในเขตชั้นในของฝั่งธนบุรี การใช้ที่ดินส่วนใหญ่ยังคงเป็นลักษณะของที่อยู่อาศัยแบบหนาแน่น ซึ่งเป็นเขตพาณิชยกรรมนั่นเอง เพราะบริเวณที่อยู่อาศัยแบบหนาแน่นนี้ได้แก่ บริเวณตึกแถวและสี่ล้อซึ่งกระจายอยู่โดยทั่วไป

บริเวณเขตชั้นนอก

ในเขตชั้นนอกนั้นพบว่า การใช้ที่ดินในแต่ละเขตนั้นเป็นที่ว่างมากกว่าร้อยละ 75 โดยเฉพาะในเขตตลิ่งชันนั้นมีที่ว่างถึงร้อยละ 98.72 สัดส่วนเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าในเขตรอบนอกของฝั่งธนบุรี ซึ่งหมายถึง เขตภาษีเจริญ บางขุนเทียน ตลิ่งชัน ราษฎร์บูรณะ และหนองแขม นั้นพื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นที่ว่าง พื้นที่ที่ใช้เพื่อการพาณิชยกรรมนั้นมีน้อยประมาณร้อยละ 20 ของการใช้ที่ดินทั้งหมดในแต่ละเขต ส่วนที่พักอาศัยนั้นเกาะกลุ่มกันบริเวณริมถนน หรือบริเวณทางแยกมากกว่าที่จะกระจายอยู่ทั่วไป

5. การแบ่งพื้นที่ของสถานีตำรวจนครบาลกับการปกครองระดับเขต

กรุงเทพมหานครแบ่งการปกครองออกเป็น 24 เขต และจากเขตดังกล่าวยังแบ่งย่อยเป็นแขวงได้ 151 แขวง โดยฝั่งธนบุรีมี 9 เขต และที่เหลืออีก 15 เขต เป็นทางฝั่งพระนคร สำหรับเขตทั้ง 9 เขตของฝั่งธนบุรีนั้นแยกเป็นเขตชั้นในและชั้นนอกได้ดังนี้คือ¹

¹ กองผังเมือง กรุงเทพมหานคร

	เขตรนบุรีประกอบด้วยพื้นที่ของ	สน.ลำาเหร์ (1.121 ตร.กม.)
		บุคคลโล (2.441 ตร.กม.)
1.2	เขตคลองสำนประกอบด้วยพื้นที่ของ (5.584 ตร.กม.)	สน.บุปผาราม (1.462 ตร.กม.)
		ลำาเหร์ (2.527 ตร.กม.)
		ส้มเต็จเจ้าพระยา (1.595 ตร.กม.)
1.3	เขตบางกอกน้อยประกอบด้วยพื้นที่ของ (22.437 ตร.กม.)	สน.บางกอกน้อย (3.445 ตร.กม.)
		บางพลัด (7.676 ตร.กม.)
		บางยี่ขัน (4.409 ตร.กม.)
		ตลิ่งชัน (1.600 ตร.กม.)
		วัดรวก (6.907 ตร.กม.)
1.4	เขตบางกอกใหญ่ประกอบด้วยพื้นที่ของ (6.108 ตร.กม.)	สน.บางกอกใหญ่ (3.743 ตร.กม.)
		ท่าพระ (2.365 ตร.กม.)

จะเห็นได้ว่า ในเขตชั้นในนี้ประกอบด้วย สน. 12 สน.ด้วยกันคือ สน.บางยี่เรือ ตลาดพลู บุปผาราม ลำาเหร์ ส้มเต็จเจ้าพระยา บุคคลโล บางกอกน้อย บางกอกใหญ่ ท่าพระ บางพลัด บางยี่ขัน ตลิ่งชัน และวัดรวก แต่เมื่อพิจารณาถึงการกำหนดเขตชั้นกลางด้วย ดังนั้น สน.ต่าง ๆ ที่มีพื้นที่ทั้งหมดหรือบางส่วนอยู่ในเขตบางกอกน้อย ยังคงมีลักษณะเป็นเขตชั้นกลางด้วย ดังนั้น สน.ที่อยู่ในเขตชั้นในจริงจึงได้แก่ สน.ดังกล่าวข้างต้น 12 สน. เว้นแต่ สน.ที่มีพื้นที่อยู่ในเขตบางกอกน้อย เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงสภาพทางด้านกายภาพและประชากรในเขตบางกอกน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการใช้ที่ดิน พบว่ามีพื้นที่ของเขตพาณิชย์กรรมถึงร้อยละ 20 และเมื่อพิจารณาถึงความหนาแน่นของประชากรในแต่ละ สน. ที่มีพื้นที่อยู่ในเขตบางกอกน้อยทั้งหมดจะเห็นได้ว่า สน.บางกอกน้อย นั้นเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงสุดในบรรดา สน.ทั้งหมดของ บก.น.ธน. คือมีมากกว่า 30,000 คน/ตร.กม. จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า สน.บางกอกน้อยเป็น สน.ที่อยู่ในเขตชั้นในของฝั่งธนบุรี ส่วน สน.อื่น ๆ เช่น สน.บางพลัด บางยี่ขัน ตลิ่งชัน และวัดรวกนั้นเป็น สน.ที่อยู่ในชั้นนอกออกไป

ดังนั้น ส่น. ในเขตชั้นในจึงประกอบด้วย ส่น. บางยี่เรือ ตลาดพลู บุปผาราม ล้าหรี
บุคคโล ส้มเตี๊ยะเจ้าพระยา บางกอกน้อย บางกอกใหญ่ และท่าพระ รวม 8 ส่น.

5.2 ส่น. ในเขตชั้นนอก

เขตชั้นนอกของฝั่งธนบุรีประกอบด้วยเขตต่าง ๆ 5 เขตคือ เขตภาษีเจริญ
บางขุนเทียน ตลิ่งชัน ราษฎร์บูรณะ และหนองแขม ในเขตเหล่านี้ประกอบด้วย ส่น. ต่าง ๆ ดังนี้คือ

2.1	เขตภาษีเจริญ ประกอบด้วยพื้นที่ของ (53.947 ตร.กม.)	ส่น. บางเล่ารง	(12.669 ตร.กม.)
		ภาษีเจริญ	(8.911 ตร.กม.)
		หลักสี่	(29.246 ตร.กม.)
		คำลาแดง	(3.121 ตร.กม.)
2.2	เขตบางขุนเทียนประกอบด้วยพื้นที่ของ (181.156 ตร.กม.)	ส่น. บุคคโล	(0.294 ตร.กม.)
		บางขุนเทียน	(33.797 ตร.กม.)
		ท่าข้าม	(138.011 ตร.กม.)
		บางมด	(9.054 ตร.กม.)
2.3	เขตตลิ่งชันประกอบด้วยพื้นที่ของ (79.698 ตร.กม.)	ส่น. บางเล่ารง	(10.753 ตร.กม.)
		ตลิ่งชัน	(47.800 ตร.กม.)
		คำลาแดง	(21.145 ตร.กม.)
2.4	เขตราษฎร์บูรณะประกอบด้วยพื้นที่ของ (41.040 ตร.กม.)	ส่น. บุคคโล	(1.095 ตร.กม.)
		ราษฎร์บูรณะ	(21.971 ตร.กม.)
		ทุ่งครุ	(17.974 ตร.กม.)
2.5	เขตหนองแขมประกอบด้วยพื้นที่ของ (48.283 ตร.กม.)	ส่น. หนองแขม	(40.675 ตร.กม.)
		หลักสี่	(7.608 ตร.กม.)

จะเห็นได้ว่าในเขตชั้นนอกนี้ประกอบด้วย ส่น. ต่าง ๆ ที่เหลือจาก ส่น. ในเขตชั้นใน
รวมทั้ง ส่น. ในเขตบางกอกน้อย ยกเว้น ส่น. บางกอกน้อย เพียง ส่น. เดียว ดังนั้น ส่น. ในเขตชั้นนอก
จึงประกอบไปด้วย ส่น. บางขุนเทียน ราษฎร์บูรณะ ทุ่งครุ ท่าข้าม บางมด บางเล่ารง บางพลัด

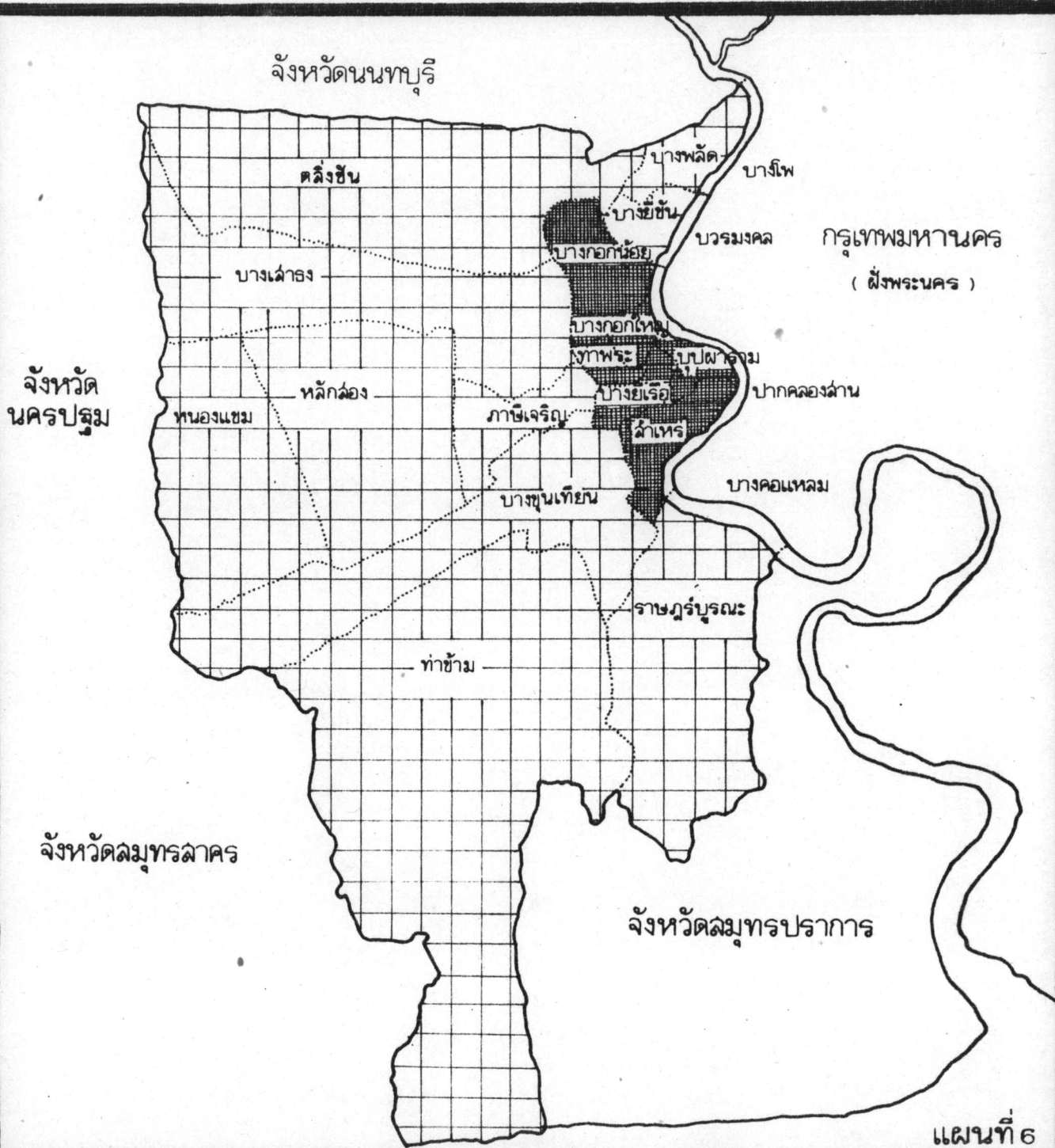
บางยี่ขัน ตลิ่งชัน วัดรวก ภาษีเจริญ หลักสอง หนองแขม และศาลาแดง รวม 14 ส่น. ทั้งนี้การแบ่งกลุ่ม ส่น.ดังกล่าว เป็นการแบ่งพื้นที่ ส่น. โดยใช้ขอบเขตทางด้านารปกครองเป็นหลัก

แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาถึงพื้นที่ ส่น.บาง ส่น.พบว่าพื้นที่อยู่ในเขตการปกครองหลายเขตด้วยกัน เช่น ส่น.บุคคโล ซึ่งมีพื้นที่อยู่ในเขตต่าง ๆ 3 เขตคือ เขตธนบุรี บางขุนเทียน และราชบุรีฤๅษะ และพบว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ของ ส่น.บุคคโลอยู่ในเขตธนบุรี ดังนั้น ส่น.บุคคโลจึงเป็น ส่น.ในเขตชั้นใน นอกจากนี้ยังมี ส่น.อื่น ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ของเขต 2 เขต ได้แก่

1. ส่น.บุปผาราม มีพื้นที่อยู่ในเขตธนบุรี และคลองสาน และเนื่องจากเขตดังกล่าวเป็นเขตชั้นในอยู่แล้วทั้ง 2 เขต ส่น.บุปผารามจึงเป็น ส่น.ในเขตชั้นใน
2. ส่น.สำเหร่ มีพื้นที่อยู่ในเขตธนบุรี และคลองสาน เช่นเดียวกับ ส่น.บุปผาราม จึงเป็น ส่น.ในเขตชั้นใน
3. ส่น.บางเล่ารง มีพื้นที่อยู่ในเขตภาษีเจริญ และตลิ่งชัน ซึ่งเป็นเขตชั้นนอก ส่น.บางเล่ารง จึงอยู่ในเขตชั้นนอก
4. ส่น.ตลิ่งชัน มีพื้นที่อยู่ในเขตบางกอกน้อย และตลิ่งชัน แต่เมื่อเทียบสัดส่วนพื้นที่ระหว่าง 2 เขต พบว่าอยู่ในเขตตลิ่งชันถึงร้อยละ 96.76 ซึ่ง เป็นเขตชั้นนอกอยู่แล้ว ส่น.ตลิ่งชันจึงเป็น ส่น.ชั้นนอก
5. ส่น.ศาลาแดง มีพื้นที่อยู่ในเขตภาษีเจริญ และตลิ่งชัน ส่น.ศาลาแดง จึงเป็น ส่น.ในเขตชั้นนอกเพราะเขตดังกล่าวทั้ง 2 เขต เป็นเขตชั้นนอกของฝั่งธนบุรี

สำหรับ ส่น.ปากคลองสาน บางคอแหลม บวรมงคล และบางโพธิ์ ซึ่งรับผิดชอบพื้นที่แม่น้ำเจ้าพระยานั้น ไม่นำมาพิจารณารวมกันในที่นี้

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ส่น.ทั้ง 23 ส่น. อาจแบ่งเป็น ส่น.ที่อยู่ในเขตเมือง หรือที่เรียกว่าเขตชั้นในกับ ส่น.ที่อยู่ในแถบชานเมือง หรือในเขตชั้นนอกของฝั่งธนบุรี หรือ บก.น.ธน. ได้ดังนี้ (ดูแผนผังที่ 6 และ 7 ประกอบ)

แสดง ด่านตำรวจนครบาลในเขตชั้นใน และชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2517

- ด่าน ในเขตชั้นใน
- ด่าน ในเขตชั้นนอก

2 1 0 2 กม.

— กรุงเทพมหานคร (ฝั่งธนบุรี)

..... ด่านตำรวจนครบาล

~ แม่น้ำ

กองบังคับการตำรวจนครบาล

ที่มา แผนที่ และ ข้อมูล กองบัญชาการตำรวจนครบาล

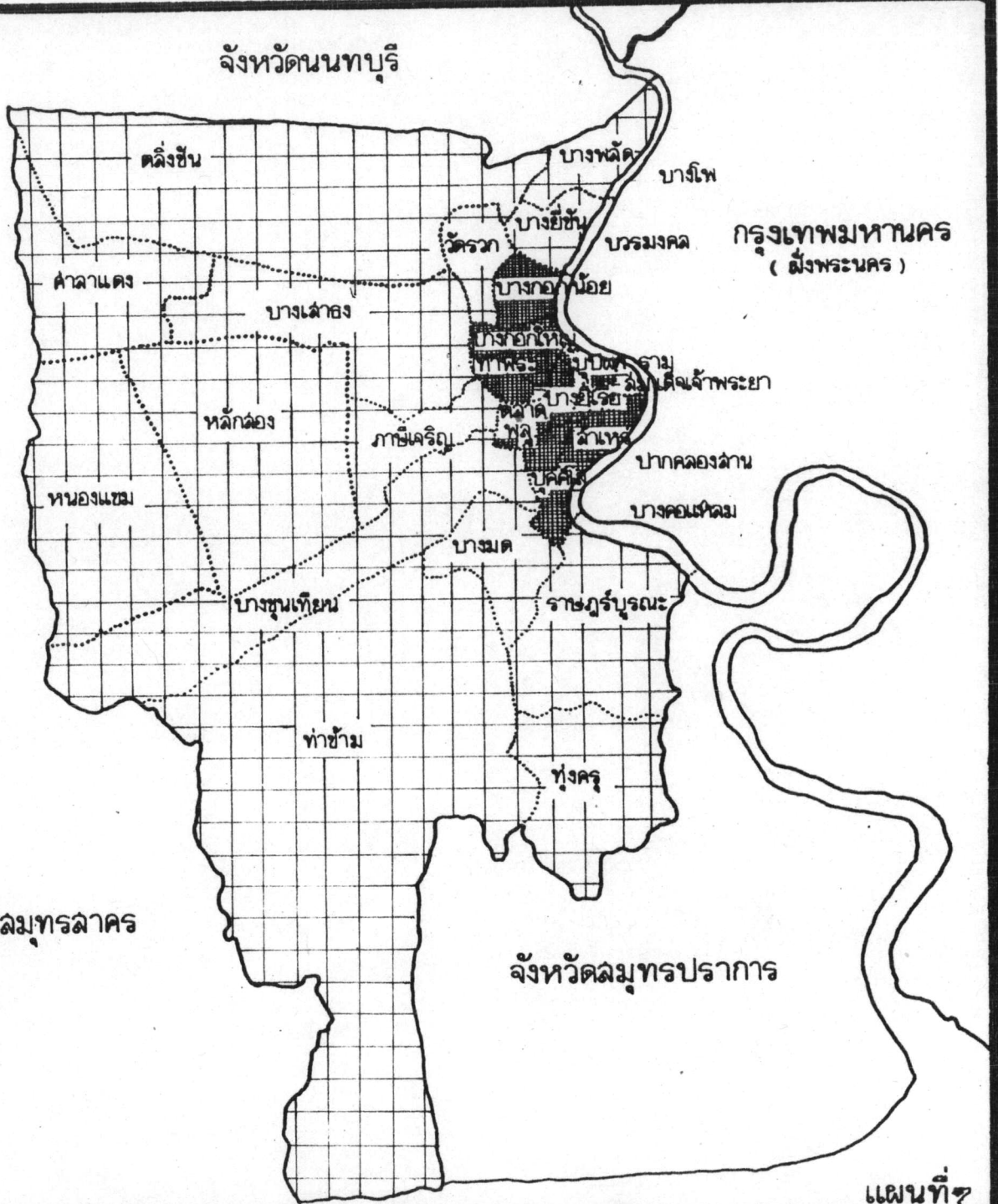
จังหวัดนนทบุรี

จังหวัด
นครปฐม

จังหวัดสมุทรสาคร

จังหวัดสมุทรปราการ

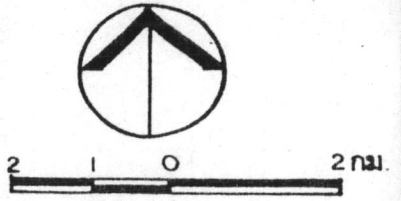
กรุงเทพมหานคร
(ฝั่งพระนคร)

แผนที่ ๗

แสดง ลัทธิตำรวจนครบาลในเขตชั้นในและชั้นนอก ของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2522

- ส่วน ในเขตชั้นใน
- ส่วน ในเขตชั้นนอก

- กรุงเทพมหานคร (ฝั่งธนบุรี)
- ลัทธิตำรวจนครบาล
- แม่น้ำ

ที่มา กองผังเมือง
 กองบังคับการตำรวจจราจร กองบัญชาการตำรวจนครบาล

1. ส่น.ในเขตเมือง หรือเขตพื้นที่ในประกอบด้วย ส่น.ต่าง ๆ ดังนี้คือ
 - 1.1 ส่น.บางยี่เรือ
 - 1.2 ส่น.ตลาดพลู
 - 1.3 ส่น.บุปผาราม
 - 1.4 ส่น.สำเหร่
 - 1.5 ส่น.บุคคโล
 - 1.6 ส่น.สมเด็จพระเจ้าพระยา
 - 1.7 ส่น.บางกอกน้อย
 - 1.8 ส่น.บางกอกใหญ่
 - 1.9 ส่น.ท่าพระ

2. ส่น.ในเขตชานเมือง หรือเขตพื้นที่นอกประกอบด้วย ส่น.ต่าง ๆ ดังนี้คือ
 - 2.1 ส่น.บางขุนเทียน
 - 2.2 ส่น.ราษฎร์บูรณะ
 - 2.3 ส่น.ทุ่งครุ
 - 2.4 ส่น.ท่าข้าม
 - 2.5 ส่น.บางมด
 - 2.6 ส่น.บางเสาธง
 - 2.7 ส่น.บางพลัด
 - 2.8 ส่น.บางยี่ขัน
 - 2.9 ส่น.ตลิ่งชัน
 - 2.10 ส่น.วัดรวก
 - 2.11 ส่น.ภาษีเจริญ
 - 2.12 ส่น.หลักสอง
 - 2.13 ส่น.หนองแขม
 - 2.14 ส่น.ศาลาแดง

จะเห็นได้ว่าจากการแบ่งกลุ่ม ส่น. เป็น 2 ส่วนดังนี้เพื่อที่จะแยกพื้นที่ของ ส่น. ในเขตเมืองออกจากกันโดยพิจารณาโดยใช้การแบ่งกลุ่มของ ส่น. ในปี พ.ศ. 2522 เป็นหลัก ทั้งนี้เพราะจะช่วยให้การพิจารณาได้ละเอียดยิ่งขึ้นเพราะในปี พ.ศ. 2522 มีจำนวน ส่น. ถึง 23 ส่น. ที่อยู่บนพื้นที่ดิน และสามารถพิจารณากลับมายังปี พ.ศ. 2517 ได้ง่ายเพราะเป็นการนำพื้นที่ที่อยู่แล้วมารวมกันเท่านั้น

6. ลักษณะทางด้านประชากร

การนำข้อมูลประชากรมาพิจารณาในที่นี้เป็นการหาความหนาแน่นของประชากรตามเขตสถานีตำรวจนครบาล (ส่น.) ต่าง ๆ ซึ่งต่างออกไปจากการคำนวณหาความหนาแน่นของประชากรรายแขวง ดังนั้นจึงต้องปรับข้อมูลจำนวนประชากรในแต่ละแขวง ให้เป็นประชากรที่อยู่ในเขต ส่น. ซึ่งมี 20 ส่น. ในปี พ.ศ. 2517 และเพิ่มเป็น 27 ส่น. ในปี พ.ศ. 2522 โดยวิธีการเทียบสัดส่วนของพื้นที่ในระดับแขวง¹

6.1 ความหนาแน่นประชากร (ดูแผนภาพที่ 8 และ 9 ประกอบ)

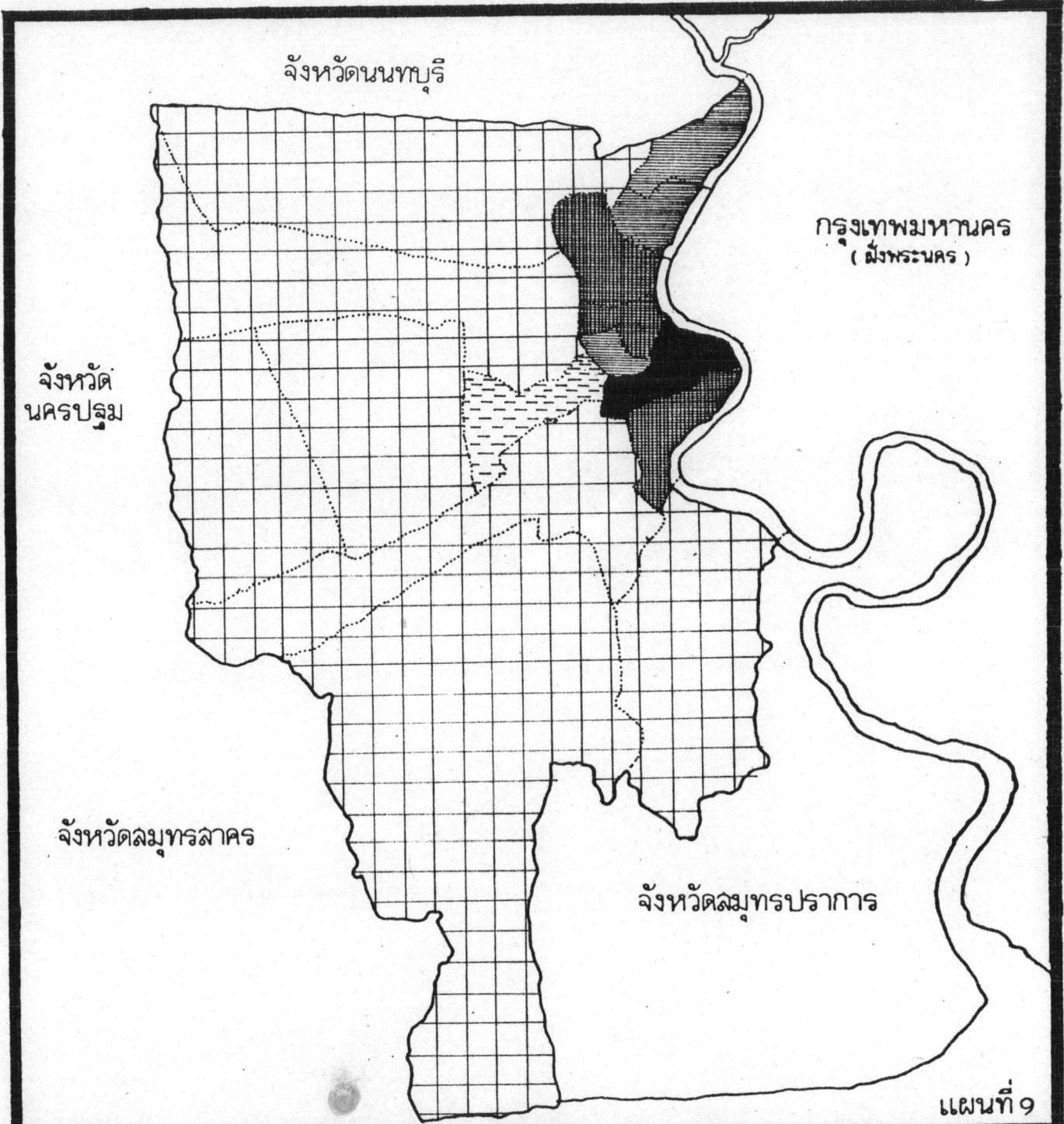
ในปี พ.ศ. 2517 กองบังคับการตำรวจนครบาลธนบุรี (บก.น.ธน.) มี ส่น. 20 ส่น. ด้วยกัน ซึ่งประกอบด้วย ส่น. บนพื้นดินและ ส่น. บนพื้นแม่น้ำเจ้าพระยา (หมายถึง ส่น. ที่รับผิดชอบบนพื้นดินของฝั่งธนบุรี และในแม่น้ำเจ้าพระยาทั้งหมด) มีจำนวนประชากร 1,214,590 คน เป็นความหนาแน่นรวม 2,719.73 คน/ตร.กม. จากการคำนวณพบว่า ส่น. บางกอกน้อย เป็น ส่น. ที่มีจำนวนประชากรสูงสุด คือ 204,404 คน ทั้งนี้เพราะพื้นที่รับผิดชอบของ ส่น. บางกอกน้อย ครอบคลุมเอาแขวงศิริราช ซึ่งเป็นแขวงที่มีประชากรสูงสุดของฝั่งธนบุรี ส่น. ที่มีจำนวนประชากรรองลงมาได้แก่ ส่น. ล่าหาร บุปผาราม และตลาดพลู คือมีประชากร 138,961 คน 124,664 คน และ 119,398 คน ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ส่น. เหล่านี้เป็น ส่น. ที่อยู่ในเขตชั้นในทั้งสิ้น และถือได้ว่า ส่น. ดังกล่าว

¹ การคำนวณหาขนาดตัวอย่างจากที่ว่าการกระจายตัวอย่างสม่ำเสมอ (Normal Distribution)

เป็น ส่น.ที่มีประชากรมากกว่า 100,000 คน ส่วน ส่น.ที่มีประชากรน้อยที่สุดได้แก่ ส่น.หนองแขม ซึ่งมีประชากรเพียง 21,969 คน สำหรับ ส่น.ที่เหลือจะมีประชากรอยู่ระหว่าง 40,000-60,000 คน เป็นส่วนใหญ่ และเมื่อพิจารณาความหนาแน่นในปี พ.ศ. 2517 พบว่า ส่น.บุปผารามเป็น ส่น.ที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงสุด คือ 31,932.38 คน/ตร.กม. รองลงมาได้แก่ ส่น.บางยี่เรือ บางกอกน้อย และลำไทร มีความหนาแน่นเป็น 30,443.14 คน/ตร.กม. ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ส่น.เหล่านี้เป็น ส่น.ในเขตชั้นในที่มีพื้นที่รับผิดชอบประมาณ 2-3 ตร.กม. ซึ่งมีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นอยู่แล้ว ค่าความหนาแน่นของประชากรในเขตชั้นในจึงมีค่าสูงกว่าค่าความหนาแน่นของประชากรที่อยู่ในเขตรอบนอก

ดังนั้นเมื่อมีการแบ่งกลุ่มจะพบว่า ความหนาแน่นของประชากรของ บก.น.ธน. ตามเขต ส่น.ในปี พ.ศ. 2517 แบ่งออกได้เป็น 5 กลุ่มดังนี้คือ

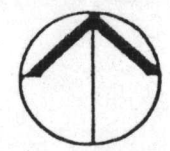
กลุ่มที่ 1 มีประชากรมากกว่า 30,000	คน/ตร.กม.
	ประกอบด้วย ส่น.บางยี่เรือ บุปผาราม
กลุ่มที่ 2 มีประชากรตั้งแต่ 12,000-30,000	คน/ตร.กม.
	ประกอบด้วย ส่น.ลำไทร บางกอกน้อย บางกอกใหญ่
กลุ่มที่ 3 มีประชากรตั้งแต่ 7,000-12,000	คน/ตร.กม.
	ประกอบด้วย ส่น.ท่าพระ บางพลัด บางยี่ขัน
กลุ่มที่ 4 มีประชากรตั้งแต่ 2,000-7,000	คน/ตร.กม.
	ประกอบด้วย ส่น.ภาษีเจริญ เพียง ส่น.เดียว

แผนที่ 9

แสดง ความหนาแน่นประชากรในระดับถิ่นตำรวจนครบาล พ.ศ. 2517

	มากกว่า 30,000	คนต่อตารางกิโลเมตร
	12,000 - 30,000	''
	7,000 - 12,000	''
	2,000 - 7,000	''
	น้อยกว่า 2,000	''

2 1 0 2 กม.

- กรุงเทพมหานคร (ฝั่งธนบุรี)
- เส้นถิ่นตำรวจนครบาล
- แม่น้ำ

ที่มา กองผังเมือง กรุงเทพมหานคร และ แผนกสถิติและข้อมูล บ.ช.บ.

กลุ่มที่ 5 มีประชากรตั้งแต่ 0-2,000 คน/ตร.กม.

ประกอบด้วย ส่น.บางขุนเทียน

ราชบุรีบูรณะ

ท่าข้าม, บางเล่ารง

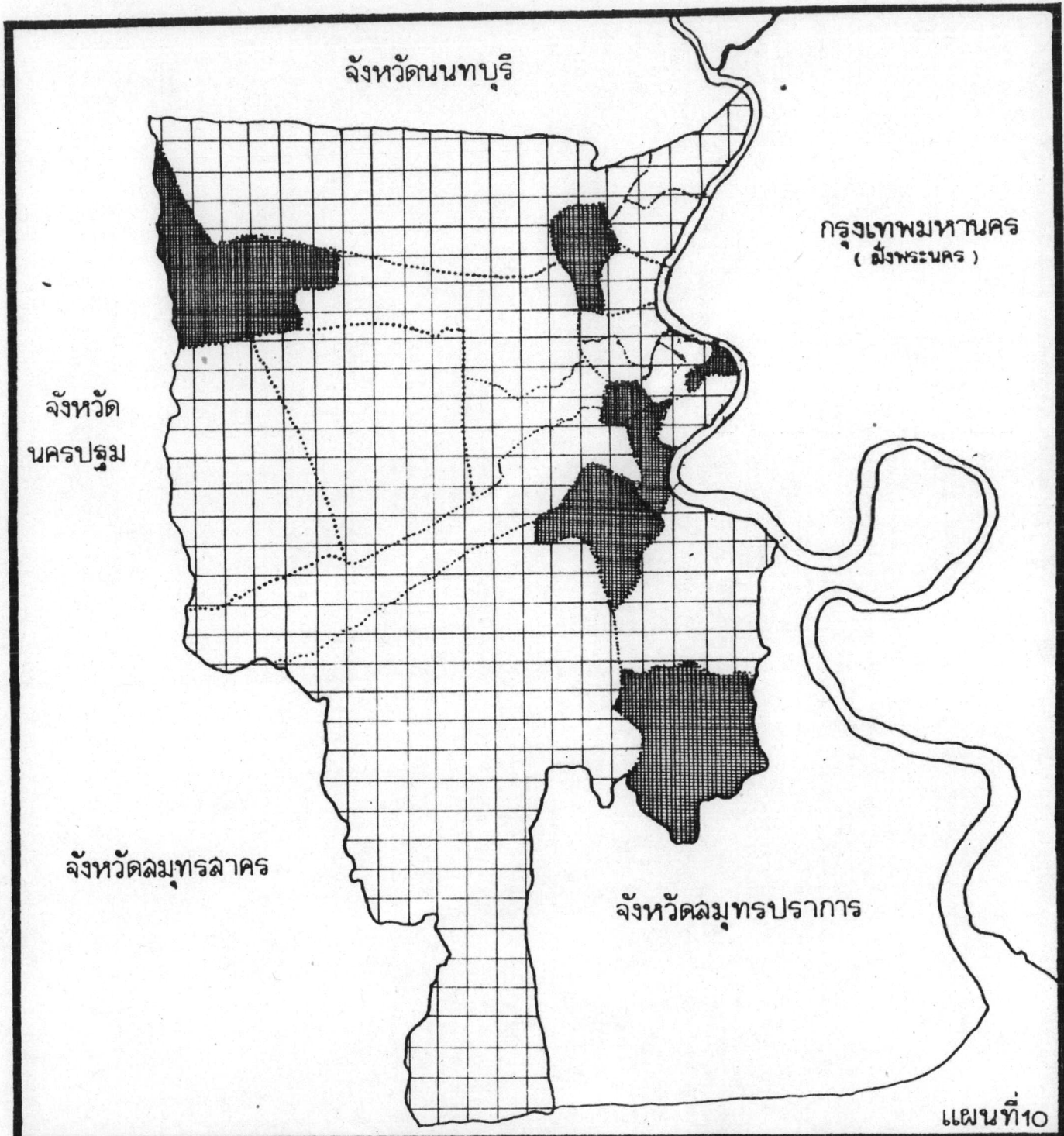
ตลิ่งชัน, หลักสี่

และหนองแขม

จากการแบ่งกลุ่มจะเห็นได้ว่า ส่น.ที่อยู่ในเขตชั้นในจะเป็น ส่น.ที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงและค่อย ๆ ลดน้อยลงมายังเขตรอบนอก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพื้นที่ที่รับผิดชอบของ ส่น.ในเขตชั้นในมีน้อย แต่ประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น แต่ในเขตรอบนอกนั้นส่วนใหญ่เป็นที่ว่าง ประชากรอาศัยอยู่ตามแนวถนน หรือมีความหนาแน่นอยู่บ้างก็เป็นเพียงรอบ ๆ บริเวณที่ถนนตัดเชื่อมกัน แต่เมื่อเทียบกับพื้นที่ทั้ง ส่น.และพิจารณาในด้านกระจายตัวของประชากรแล้ว จะเห็นได้ว่า ส่น.เหล่านี้มีประชากรอาศัยอยู่เบาบางมาก ซึ่งได้แก่ ส่น.ในกลุ่มที่ 5 นั้นเอง ส่วน ส่น.ในแม่น้ำเจ้าพระยานั้นถือว่าไม่มีประชากรอาศัยอยู่เลย ซึ่งได้แก่ ส่น.ปากคลองสาน บางคอแหลม บวรมงคล และบางโพ จึงไม่มาพิจารณาในเรื่องความหนาแน่นประชากร

ในปี พ.ศ. 2522 จะเห็นได้ว่าในปีนี้มี ส่น.เพิ่มเติมจากเดิม 20 ส่น. เป็น 27 ส่น. ดังนั้นจำนวนประชากรใน ส่น.เดิมน้อมมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านจำนวนและความหนาแน่นเช่นเดียวกัน ส่น.ที่มีการแยกตัวและตั้งขึ้นใหม่มีดังนี้ (ดูแผนที่ที่ 10 ประกอบ)

1. ส่น.บางยี่เรือ	แยกเป็น	ส่น.บางยี่เรือ และตลาดพลู
2. ส่น.บุปผาราม	แยกเป็น	ส่น.บุปผาราม และสี่มเด็จพระยา
3. ส่น.ลำห้วย	แยกเป็น	ส่น.ลำห้วย และบุคคโล
4. ส่น.บางขุนเทียน	แยกเป็น	ส่น.บางขุนเทียน และบางมด
5. ส่น.ราชบุรีบูรณะ	แยกเป็น	ส่น.ราชบุรีบูรณะ และทุ่งครุ
6. ส่น.บางกอกน้อย	แยกเป็น	ส่น.บางกอกน้อย และวัดรวก
7. ส่น.บางเล่ารง	แยกเป็น	ส่น.บางเล่ารง และคำลาแดง

แผนที่ 10

แสดง การเปลี่ยนแปลงจำนวนสถานีตำรวจนครบาลในเขต บก. น. ธบ.
ช่วงปี พ.ศ. 2517 - 2522

- สถานีตำรวจนครบาลที่มีอยู่เดิม
- สถานีตำรวจนครบาลที่เพิ่มขึ้นใหม่

2 1 0 2 กม.

- กรุงเทพมหานคร (ฝั่งธนบุรี)
- สถานีตำรวจนครบาล
- แม่น้ำ

จะเห็นได้ว่าผลจากการแบ่งเขต ส่น.ดังกล่าวทำให้การรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่
รับผิดชอบเล็กลง ซึ่งทำให้มีผลดีในการป้องกันอาชญากรรมและอาชญากรรมได้สะดวกยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกัน
ยังทำให้จำนวนประชากรในบาง ส่น.ลดน้อยลงไป เช่น

1. ส่น.บางยี่เรือ จากเดิมในปี พ.ศ.2517 มีประชากร 119,392 คน เหลือในปี
พ.ศ.2522 เพียง 79,143 คน
2. ส่น.บุปผาราม จากเดิมในปี พ.ศ.2517 มีประชากร 124,664 คน เหลือในปี
พ.ศ.2522 เพียง 71,131 คน
3. ส่น.บางกอกน้อย จากเดิมในปี พ.ศ.2517 มีประชากร 204,404 คน เหลือในปี
พ.ศ.2522 เพียง 196,824 คน

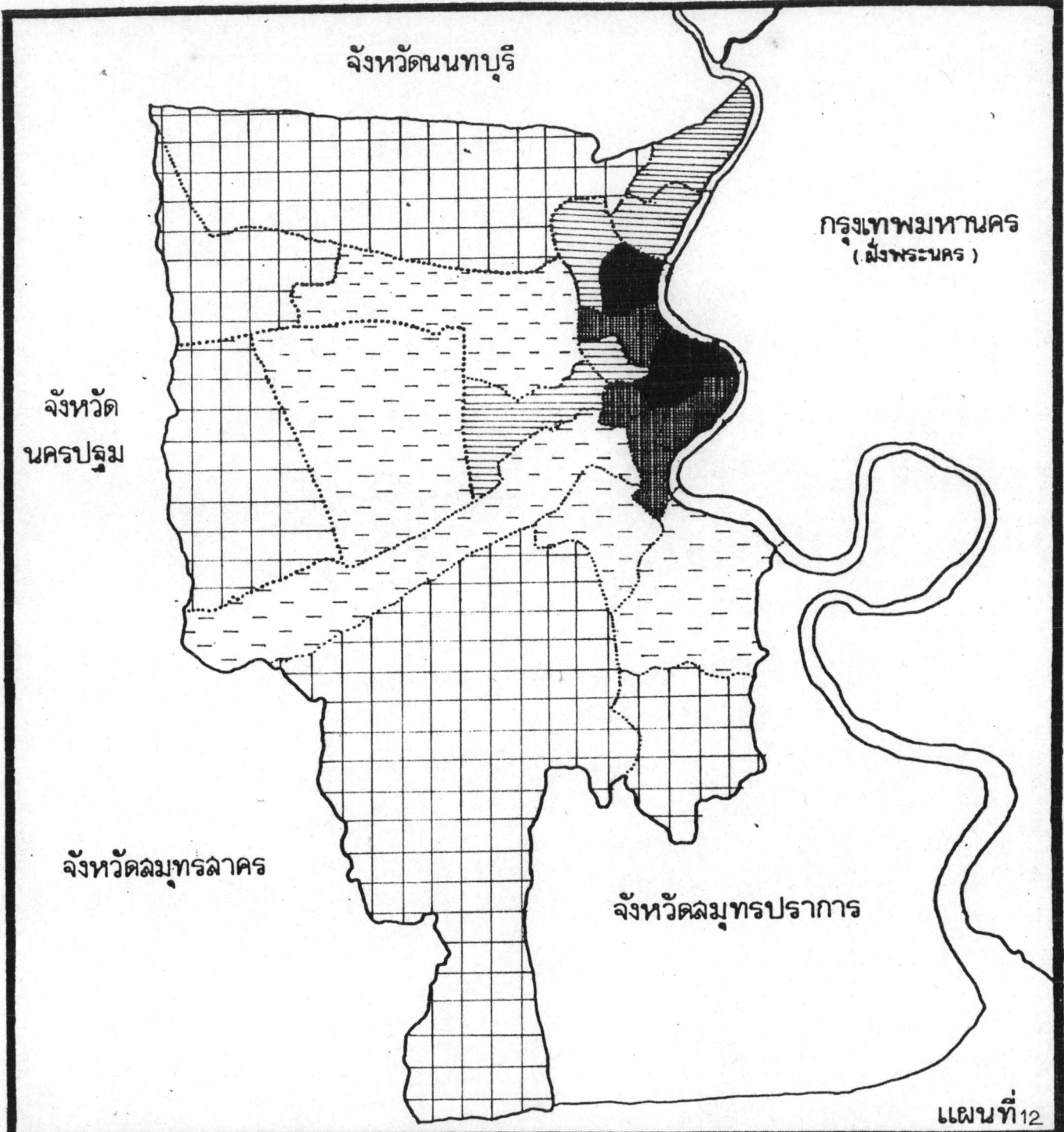
แม้ในบาง ส่น.หลังจากการแบ่งพื้นที่รับผิดชอบให้ลดลง แต่กลับทำให้ประชากรเพิ่มขึ้น
ทั้งนี้เพราะใน ส่น.ดังกล่าวมีการขยายตัวของชุมชนออกไปในส่วนที่เป็นรอบนอกของผังธนบุรี ซึ่งนอกจาก
เป็นที่พักอาศัยแล้ว ยังมีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจากเดิม บ้างก็เลยเหล่านี้ส่งผลให้พื้นที่เหล่านั้น
มีประชากรเข้าไปอาศัยเพิ่มขึ้น ซึ่งได้แก่

1. ส่น. บางขุนเทียน จากเดิมในปี พ.ศ.2517 มีประชากร 75,755 คน เพิ่มใน
ปี พ.ศ.2522 เป็น 93,882 คน
2. ส่น.ราษฎร์บูรณะ จากเดิมในปี พ.ศ.2517 มีประชากร 78,400 คน เพิ่มในปี
พ.ศ.2522 เป็น 89,484 คน
3. ส่น.บางเสาธง จากเดิมในปี พ.ศ.2517 มีประชากร 52,709 คน เพิ่มในปี
พ.ศ.2522 เป็น 54,281 คน

จะเห็นได้ว่าจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นนั้นเป็นการเพิ่มในรอบนอก ส่วนในเขตชั้นใน เรื่อง
การเพิ่มของจำนวนประชากรนั้นถ้าพิจารณาโดยใช้ฐานพื้นที่เดิม (พื้นที่ ส่น.ในปี พ.ศ.2517) จำนวน
ประชากรก็ยังเพิ่มขึ้นอยู่เช่น

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงความหนาแน่นประชากรราย ส่น.ทั้ง 23 ส่น. (ไม่รวม
ส่น.ทั้ง 4 ที่อยู่ใต้ม่าน้ำเจ้าพระยา) สามารถแบ่งกลุ่มความหนาแน่นประชากรในปี พ.ศ.2522 โดย
เรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้คือ

กลุ่มที่ 1 มีประชากรมากกว่า	30,000	คน/ตร.กม. ประกอบด้วย ล้น.บางยี่เรือ, บุปผาราม, ล้น.เด็จเจ้าพระยาและบางกอกน้อย
กลุ่มที่ 2 มีประชากรตั้งแต่	18,000-30,000	คน/ตร.กม. ประกอบด้วย ล้น.ตลาดพลู, ล้าเหร่, บุคคโล และบางกอกใหญ่
กลุ่มที่ 3 มีประชากรตั้งแต่	5,000-18,000	คน/ตร.กม. ประกอบด้วย ล้น.ท่าพระ, บางพลัด, บางยี่ขัน วัดรวก และภาษีเจริญ
กลุ่มที่ 4 มีประชากรตั้งแต่	2,000-5,000	คน/ตร.กม. ประกอบด้วย ล้น.บางขุนเทียน, ราษฎร์บูรณะ, บางมด, บางเล่ารง และหลักสี่
กลุ่มที่ 5 มีประชากรตั้งแต่	0-2,000	คน/ตร.กม. ประกอบด้วย ล้น.ทุ่งครุ, ตลิ่งชัน, ท่าข้าม หนองแขม และคำลาแดง

แผนที่ 12

แสดง ความหนาแน่นประชากรในระดับสถานีตำรวจนครบาล พ.ศ. 2522

	มากกว่า 30,000	คน ต่อ ตารางกิโลเมตร
	18,000 - 30,000	..
	5,000 - 18,000	..
	2,000 - 5,000	..
	น้อยกว่า 2,000	..

2 1 0 2 กม.

- กรุงเทพมหานคร (ฝั่งธนบุรี)
- สถานีตำรวจนครบาล
- แม่น้ำ

ที่มา กองผังเมือง กรุงเทพมหานคร และแผนกสถิติและข้อมูล บช.น.

จะเห็นได้ว่าเมื่อแบ่งกลุ่มความหนาแน่นของประชากรราย ส่น.พบว่า ความหนาแน่นของ ประชากรโดยส่วนรวมในปี 2522 ยังมีลักษณะในทำนองเดียวกันกับความหนาแน่นในปี 2517 กล่าวคือ ส่น.ที่อยู่ในเขตชั้นในยังคงเป็น ส่น.ที่มีความหนาแน่นของประชากรสูง คือมีมากกว่า 35,000 คนต่อ ตร.กม. ส่น.ดังกล่าวได้แก่ ส่น.บางยี่เรือ, บุปผาราม, ส้มเตี๊ญเจ้าพระยา และบางกอกน้อย

ส่วนในกลุ่มของ ส่น.ที่อยู่ถัดออกมาจะพบว่ามีความต่อเนื่องของความหนาแน่นประชากร คือจะเป็นกลุ่มของ ส่น.ที่มีความหนาแน่นประชากรตั้งแต่ 10,000-30,000 คน/ตร.กม. ส่น.เหล่านี้ ได้แก่ ส่น.ตลาดพลู, ล้าหระ, บุคคโลและบางกอกใหญ่ ตามลำดับ

นอกจากนี้ในกลุ่มที่ 3 ซึ่งมีความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ 5,000-18,000 คน/ตร.กม. นั้นก็เป็น ส่น.ที่มีพื้นที่ติดต่อกับ ส่น.ในกลุ่มที่ 2 ดังกล่าวข้างต้น แต่เป็น ส่น.ที่ตัดออกมาด้านนอก ซึ่ง ถือได้ว่า เป็นพื้นที่ที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างเขตชั้นในและเขตชั้นนอกของฝั่งธนบุรี กลุ่ม ส่น.เหล่านี้ ได้แก่ ส่น.ท่าพระ, บางพลัด, บางยี่ขัน, วัดรวก และภาษีเจริญ

ส่วนกลุ่ม ส่น.ที่เหลือเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ 2,000-5,000 คนต่อ ตร.กม. ซึ่งเป็น ส่น.ที่อยู่ในเขตชั้นนอกของฝั่งธนบุรีทั้งหมด ส่น.เหล่านี้ได้แก่ ส่น.บางขุนเทียน, ราษฎร์บูรณะ, บางมด, บางเล่ารง และหลักสอง

สำหรับกลุ่มสุดท้ายนั้นได้แก่ ส่น.ที่มีความหนาแน่นประชากรตั้งแต่ 0-2,000 คน/ตร.กม. ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่รอบนอกสุดของฝั่งธนบุรีนั้นประกอบด้วย ส่น.ทุ่งครุ, ท่าข้าม, ตลิ่งชัน, หนองแขม และศาลาแดง

ดังนั้นความหนาแน่นของประชากรสูงที่สุดของฝั่งธนบุรี ใน พ.ศ.2522 จึงได้แก่ ส่น. บางกอกน้อย ซึ่งมีความหนาแน่นของประชากร 57,133.24 คน/ตร.กม. รองลงมาคือ ส่น.บางยี่เรือ ส้มเตี๊ญเจ้าพระยาและบุปผาราม โดยมีความหนาแน่นเป็น 37,705.10 32,085.27 และ 30,805.98 คน/ตร.กม. ตามลำดับ ส่วน ส่น.ในเขตชั้นนอกสุดและมีความหนาแน่นน้อยที่สุดได้แก่ ส่น.ศาลาแดง ซึ่งมีความหนาแน่นประชากรเพียง 454.26 คน/ตร.กม. ซึ่งถือได้ว่าเป็น ส่น.ที่มี ประชากรอาศัยอยู่อย่างเบาบางที่สุด นอกจากนี้ในบริเวณชั้นนอกของฝั่งธนบุรี อันเป็นที่ตั้งของ ส่น. ทุ่งครุ, ท่าข้ามและหนองแขม นั้นปรากฏว่ามีความหนาแน่นของประชากรไม่ถึง 1,000 คน/ตร.กม. โดยมีความหนาแน่นเป็น 697.51 คน/ตร.กม. 506.58 และ 718.87 คน/ตร.กม.ตามลำดับ

จากที่กล่าวมาแล้วในเรื่องประชากรทั้ง 2 ปี คือปี พ.ศ. 2517 และ 2522 จะเห็นได้ว่า
 ฝั่งธนบุรีมีการเพิ่มประชากรจาก 1,214,500 คน ในปี 2517 มาเป็น 1,463,859 คน ในปี 2522
 คิดเป็นอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.52 ในช่วง 5 ปี โดยมีความหนาแน่นรวมเพิ่มจาก 2,719.73 คนต่อ
 ตร.กม. มาเป็น 3,277.90 คน/ตร.กม. ทั้งนี้โดยหักพื้นที่แม่น้ำเจ้าพระยาออกไปและถือว่าพื้นที่
 แม่น้ำไม่มีประชากรพักอาศัยอยู่

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในเรื่องความหนาแน่นของประชากรในฝั่งธนบุรี เมื่อพิจารณาเป็นราย
 ส่น. นั้นพบว่าในปี พ.ศ. 2517 ส่น.ที่มีความหนาแน่นสูงสุดคือ พื้นที่ของ ส่น.บางยี่เรือ ตลาดพลู
 บุปผาราม และสี่มเต็ลเจ้าพระยา ซึ่งเป็นกลุ่ม ส่น.ที่กระจุกตัวกัน และมีแนวโน้มของความหนาแน่น
 ประชากรสูงขึ้นไปทางทิศเหนือ-ใต้ ซึ่งได้แก่ ส่น.บางกอกน้อย บางกอกใหญ่ และวัดรวก กับส่วน
 ส่น.ที่ลงมาทางทิศใต้ ซึ่งได้แก่ ส่น.สำเหร่ และบุคคโล นอกจากนั้นก็เป็น ส่น.ที่มีความหนาแน่นของ
 ประชากรเบาบาง และอยู่ในพื้นที่ที่ตัดออกมาจากเขตชั้นใน

สำหรับในปี พ.ศ. 2522 พบว่า ส่น.บางกอกน้อยเป็น ส่น.ที่มีความหนาแน่นของประชากร
 สูงสุด เช่นเดียวกับกลุ่มของ ส่น.บางยี่เรือ บุปผาราม และสี่มเต็ลเจ้าพระยา คือ มากกว่า 30,000
 คน/ตร.กม. และ ส่น.ตลาดพลู ก็มีความหนาแน่นประชากรลดลงจากมากกว่า 30,000 คน/ตร.กม.
 ในปี 2517 เหลืออยู่ในกลุ่ม 18,000-30,000 คน/ตร.กม. ในปี พ.ศ. 2522 นอกจากนั้น ส่น.
 ต่าง ๆ ในเขตที่ติดต่อกับเขตชั้นในคือ ส่น.บางขุนเทียน ราชบุรีบูรณะ บางมด บางเล่ารง และ
 หลักสี่อง มีความหนาแน่นของประชากรเพิ่มขึ้น คือ เพิ่มจาก 0-2,000 คน/ตร.กม. เป็น 2,000-
 5,000 คน/ตร.กม. ในขณะที่ ส่น.รอบนอกสุด ซึ่งได้แก่ ส่น.ทุ่งครุ ท่าข้าม ตลิ่งชัน หนองแขม และ
 คำลาแดง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นของประชากร คือทั้งในปี พ.ศ. 2517 และ 2522 ส่น.
 ดังกล่าวมีความหนาแน่นของประชากรอยู่ระหว่าง 0-2,000 คน/ตร.กม. เช่นเดียวกันทั้ง 2 ปี
 ซึ่งเมื่อพิจารณาในรายละเอียดถึงจำนวนประชากรในระดับแขวงจะเห็นได้ว่า ส่น.ดังกล่าวมีพื้นที่
 ขนาดใหญ่ ในขณะที่อัตราการเพิ่มของประชากรยังมีน้อยมาก แม้ว่าจะมีการแยกพื้นที่ ส่น.ออกจากกัน
 ก็ตาม ความหนาแน่นของประชากรก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด ส่น.เหล่านี้ได้แก่ ส่น.ทุ่งครุ
 และคำลาแดง ซึ่งแยกจาก ส่น.ราชบุรีบูรณะ และหนองแขม ตามลำดับ